

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ
ĮSTATYMO NR. XIII-2166 18 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIVP-2176(2)**

2023 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. lapkričio 16 d. sprendimo Nr. SV-S-725 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.3 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Pritarti Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 18 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2176(2) (toliau – Įstatymo projektas) keliamam tikslui – nustatyti mažesnių dydžių kelių apsaugos zonas urbanizuotose teritorijose, tačiau nepritarti Įstatymo projektu siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms dėl toliau nurodytų priežasčių:

1. Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – Įstatymas) 141 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu iki šio Įstatymo įsigaliojimo dienos ūkinei ir (ar) kitokiai veiklai, dėl kurios turėjo būti nustatytos šiame Įstatyme nurodytos teritorijos, statybą leidžiantys dokumentai išduoti, projektai, kuriems įstatymų nustatytais atvejais tokie dokumentai neišduodami, suderinti ir ši veikla vykdoma, bet šiame Įstatyme nurodytos teritorijos nenustatytos ir neįrašytos į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą, jas nustato Vyriausybė ar Vyriausybės įgaliota institucija Vyriausybės ar Vyriausybės įgalios institucijos nustatyta tvarka tvirtinamuose planuose, žemėlapiuose ir (ar) schemose iki 2024 m. gruodžio 31 d.

Įstatymo projekte nėra numatytos Įstatymo taikymo nuostatos, nurodančios, pagal kokį teisinį reguliavimą turėtų būti baigiami pradėti rengti teritorijų planavimo dokumentai, statinių projektai, kiti dokumentai, kuriuose nustatomos kelių apsaugos zonos, kad siūlomas teisinis reguliavimas užtikrintų teisėtų lūkesčių apsaugą, siekiant išvengti piktnaudžiavimų ir siekio įteisinti neteisėtos veiklos padarinius (įvertinant, kad dabartinės keičiamo įstatymo nuostatos galiojančios, visuotinai žinomos ir taikytinos nuo 2020 m. sausio 1 d.).

Taip pat nėra aišku, kaip bus įgyvendinamas siūlymas Įstatymo projektu daryti poveikį tik jau esantiems, iki šio Įstatymo projekto priėmimo ir pakeitimų įsigaliojimo atsiradusiems, teisiniams santykiams.

2. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 2 straipsnio 37 dalyje nustatyta, kad urbanizuotos teritorijos – pastatais užstatytos miestų, miestelių, kompaktiškai užstatytų kaimų teritorijos su inžinerinių komunikacijų koridoriais ir neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais, viešosiomis erdvėmis ir valstybiniais miškais miestuose, tačiau siekiant aiškiai nustatyti, kaip praktiškai būtų taikomi Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai, siūloma numatyti kelių apsaugos zonų statiniais užstatytose gyvenamosiose teritorijose nustatymo tvarką, kad Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai neturėtų neigiamos įtakos eismo saugai keliuose, nebūtų sunkinamos kelių plėtos galimybės, priežiūros sąlygos, saugaus eismo priemonių

įgyvendinimas, galimybės užtikrinti higienos normose nustatytus transporto priemonių eismo sukkeliamo triukšmo ir taršos ribinius dydžius, netektų dar labiau riboti leistino važiavimo greičio.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad urbanizuotos teritorijos iš esmės niekur nėra tiksliai nustatytos. Teritorijų planavimo dokumentuose dažnai urbanizuotos teritorijos nėra atskirtos nuo urbanizuojamų teritorijų (t. y. toms pačioms teritorijoms priskiriami ne tik faktiškai užstatyti žemės sklypai, bet ir žemės ūkio paskirties žemės sklypai (dirbamos žemės plotai, pievos ir t. t.), kiti žemės sklypai, kuriuose nėra jokių pastatų). Neretai tokioms teritorijoms priskiriama iš esmės beveik visa savivaldybės teritorija, t. y. neurbanizuojamoms teritorijoms priskiriama (paliekama) tik dalis didelių miškų ir dideli vandens telkiniai.

Urbanizuotose teritorijose (pagal patvirtintus teritorijų planavimo dokumentus) esančiuose žemės sklypuose, nepaisant to, kiek esami statiniai (pastatai) nutolę nuo kelių, Įstatymo projektu būtų įteisinama galimybė vykdyti naujas veiklas (statyti naujus pastatus ar kitus statinius, įrengti įrenginius, kasti atvirus vandens telkinius, sandėliuoti medžiagas ir kita) nesilaikant kelio apsaugos zonos apribojimo iki pat kelio sklypo ribos.

Aiškinamajame rašte išdėstytas teiginys, kad pasiūlymas sumažinti kelių apsaugos zonas neturėtų įtakos žmonių sveikatai, yra netikslus, nes įtaka sveikatai būtų dėl neleistino transporto priemonių keliamo triukšmo, oro taršos, ypač prie pat intensyvaus eismo kelio pastatytuose gyvenamuosiuose namuose ar visuomeniniuose pastatuose.

Atsižvelgiant į tai, neturėtų būti įteisinama chaotiška pastatų plėtra šalia kelio, dar labiau ribojant kelių plėtros galimybes, matomumo sąlygas, taip pat nepaliekant galimybės užtikrinti transporto priemonių eismo keliamo triukšmo ir taršos ribinius dydžius gyvenamuosiuose namuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje. Esamų pastatų plėtra ir naujų pastatų statyba galėtų būti vykdoma ir kelių apsaugos zonos, tačiau neartinant esamo (susiformavusio) užstatymo į kelio pusę.

3. Įstatymo projekte išdėstytas pasiūlymas taikyti mažesnius kelių apsaugos zonų dydžius arba apsaugos zonas sutapatinti su kelių juostų ribomis galėtų būti svarstomas tik tuo atveju, jeigu iš karto už kelio juostos ribų jau yra pastatų (pavyzdžiui, senamiesčiuose, centrinėse gyvenamųjų vietovių dalyse, kuriose pastatai yra arti gatvių važiuojamosios dalies, šaligatvio). Netaikomos kelių apsaugos zonos galėtų būti pavieniuose įterpusiuose neužstatytuose žemės sklypuose, jei kelio plėtra jau ir taip yra ribota dėl kitų šalia esančių pastatų. Kraštinuose tokių teritorijų žemės sklypuose, nors ir esančiuose šalia užstatytų teritorijų, kelių apsaugos zonos turėtų būti nustatomos nenumatant galimybės plėsti gyvenamųjų vietovių išorinių ribų, nesilaikant kelio apsaugos zonos apribojimo.

Įstatymo projektas parengtas neatsižvelgiant į Įstatymo 19 straipsnio nuostatas, kuriomis jau yra nustatyta, kad kelių apsaugos zonos miestuose, miesteliuose ir kaimų kompaktiškai užstatytose teritorijose leidžiama statyti ir (ar) rekonstruoti pastatus (jeigu rekonstravimo metu didėja pastato išorės matmenys), kurie nesusiję su kelių transporto priemonių ir eismo dalyvių aptarnavimu. Be to, atkreiptinas dėmesys, kad pagal galiojantį reguliavimą nurodytai veiklai turi pritarti kelio savininkas ar valdytojas, kuris įvertina, ar nurodyti darbai netrukdytų numatyti kelių plėtrai ir priežiūrai, ar nepablogins kelio techninės būklės, ar bus užtikrintas kelių transporto eismo saugumo reikalavimų laikymasis ir (ar) nekils pavojaus aplinkai, žmonių turtui, gyvybei ar sveikatai.

Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 5 ir 7 dalyse įtvirtinto teisėkūros efektyvumo principo, reiškiančio, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, ir sistemiškumo principo, reiškiančio, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje.

4. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos kelių įstatymo 12 straipsnyje nustatyta, jog kelių apsaugos zonos nuo kelio briaunų į abi puses nustatomos siekiant sudaryti saugias eismo sąlygas. Saugios eismo sąlygos sudaromos užtikrinant laisvą nuo kliūčių zoną (t. y. panaikinant kliūtis, trukdančias eismui ir keliančias pavojų), matomumą, eismo pralaidumą. Tam keliai rekonstruojami ir kapitaliai remontuojami, įrengiami šaligatviai ir pėsčiųjų ir dviračių takai, įdiegiamos greičio mažinimo, aplinkos apsaugos priemonės.

Pažymėtina, kad urbanizuotose teritorijose (ypač kaimų ir kai kurių miestelių) valstybinės ir vietinės reikšmės keliai dažnai neturi tokiose teritorijose būtinų kelio elementų (šaligatvių, pėsčiųjų ir dviračių takų, apšvietimo, vandens nuleidimo sistemų ir kita).

Šiuo metu kelių apsaugos zonos nustatytos įvertinus kelių plėtros perspektyvas, todėl, esamas kelių apsaugos zonas užstačius pastatais ir kitais statiniais, bet kokie kelių plėtros darbai pareikalautų papildomų biudžeto lėšų, nes visuomenės poreikiams reikėtų paimti ne tik jau užstatytą žemę, bet ir pastatus, statinius ir įrenginius.

Atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos ekonomines pasekmes, masinio užsieniečių antplūdžio sukeltą ekstremaliąją situaciją šalyje, sudėtingą geopolitinę situaciją dėl Rusijos Federacijos karinių veiksmų Ukrainoje ir jos sukeltą poreikį didinti krašto apsaugos finansavimą (neapsiribojant narystės NATO finansinių įsipareigojimų laikymusi), taip pat į poreikį švelninti augančios infliacijos poveikį gyventojams ir verslui ir siekiant išlaikyti valdžios sektoriaus finansų tvarumą, galimybės didinti valstybės biudžeto asignavimus 2023 m. ir vėlesniems metams yra labai ribotos.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą konstatavo, jog pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kad būtų išleidžiamas įstatymas arba kitas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet tokių lėšų neskiriama arba jų skiriama nepakankamai (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Ministras Pirmininkas

Susisiekimo ministras